

23.11.2022

VN/17/2022
VN/17/2022-TEM-164

Hallintovaliokunnalle

Työ- ja elinkeinoministeriön täydentävä lausunto

Viite Hallituksen esitys eduskunnalle julkisen hallinnon automaattista päätöksentekoa koskevaksi lainsäädännöksi (HE 145/2022 vp)

Työ- ja elinkeinoministeriö (TEM) on toimittanut kirjallisen asiantuntijalausunnon hallintovaliokunnalle käsiteltävästä hallituksen esityksestä 7.11.2022. Täydentävässä asiantuntijalausunnossa käsitellään valiokunnan erikseen määrittelemiä kysymyksiä EU:n yhteismarkkinasääntelyn ja kilpailuoikeuden näkökulmasta sekä ulkomaisten vakuutusyhtiöiden Suomessa harjoittaman lakisääteisestä vahinkovakuuttamisesta suhteessa kotimaisiin vahinkovakuutusyhtiöihin.

Hallituksen esityksen luonnoksesta annetuista lausunnoista laaditun tiivistelmän mukaan Finanssiala ry on esittänyt, että esitetty sääntely asettanee kotimaiset vakuutusyhtiöt ja ulkomaiset toimijat eri asemaan. Lisäksi Finanssiala ry katsoo, ettei julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annetun lain (906/2019, jäljempänä tiedonhallintalaki) 6 a luvun säännösten soveltaminen rajan yli palvelua tarjoavaan EU-vakuutusyhtiöön ole ongelmattonta ja on hyvinkin mahdollista, että se antaisi kilpailuedun toisessa EU-maassa kotipaikan omaavalle vakuutusyhtiölle. TEM:n näkemyksen mukaan esityksessä ehdotetusta uudesta tiedonhallintalain 6 a luvun sääntelystä ei ole havaittavissa sellaisia seikkoja, jotka olisivat kilpailuoikeuden näkökulmasta ongelmallisia. Finanssialan esittämät huomiot vaikuttaisivat tältä osin liittyvän enemmän sisämarkkinaoikeuteen kuin kilpailuoikeuteen.

Finanssiala ry:n 6.5.2022 päivätyssä hallituksen esityksen luonnosta koskeneessa lausunnossa on kuitenkin myös todettu kilpailuoikeudellisten tekijöiden estävän tietojen jakamisen kilpailijoiden välillä. Lausunnossa esitetään tiedon automaattisesti ratkaistavista asioista sekä automatisoidun toimintaprosessin käytön perusteista olevan liikesalaisuuden ja kilpailuoikeuden piirissä. TEM toteaa, että mahdollisen kilpailua rajoittavan yritysten välisen tietojenvaihdon olemassaolon arviointi kuuluu kilpailuviranomaisen toimivaltaan ja se on tehtävä aina tapauskohtaisesti jälkikäteen. Tämän vuoksi tässä lausunnossa on mahdollista esittää asiasta vain yleisiä huomioita.

Yritysten välisen tietojenvaihdon kilpailuoikeudellista arviointia on kuvattu komission suuntaviivoissa¹. Suuntaviivojen mukaan yritysten välinen tietojenvaihto voi johtaa kilpailun rajoittamiseen varsinkin silloin, kun yritykset voivat sen seurauksena saada selville kilpailijoidensa markkinastrategiat. Kulloinkin kyseessä olevan tietojenvaihdon vaikutukset kilpailulle riippuu markkinoiden ominaispiirteistä ja myös vaihdettujen tietojen muodosta. Tietojenvaihtoa voidaan arvioida kilpailusääntöjen nojalla ainoastaan, jos sillä luodaan sopimus, yhdenmukaistettu menettelytapa tai yritysten yhteenliittymän päätös tai se on osa sopimusta, yhdenmukaistettua menettelytapaa tai yritysten yhteenliittymän päätöstä.²

Vakuutusyhtiöitä ja vakuutuspalveluita koskeva EU- ja kansallinen lainsäädäntö kuuluu sosiaali- ja terveysministeriön toimialaan. Lausunnossaan TEM ei ota kantaa sektoria koskeviin lainsäädäntöratkaisuihin ja niiden EU-lainsäädännön mukaisuuteen.

EU:n sisämarkkinasääntelyn tavoitteena on varmistaa yhdenmukaistettu säädösympäristö, joka luo tasapuoliset toimintaedellytykset yritysten toiminnalle sisämarkkinoilla. Sisämarkkinoiden toimivuutta turvaavat perussopimusten määräykset ja tässä tapauksessa erityisesti sijoittautumisvapaus (SEUT 49 art) ja palveluiden tarjoamisen vapaus (SEUT 56 art), kansallista lainsäädäntöä yhdenmukaistava EU-lainsäädäntö sekä Union tuomioistuimen ratkaisut. EU-lainsäädännön kansallista täytäntöönpanoa arvioidaan suhteessa EU-säädösten sisältöön, mutta myös suhteessa perussopimusten määräyksiin erityisesti tilanteessa, jossa kansallisesti arvioidaan tarvittavan EU – velvoitteita pidemmälle meneviä tai muilla tavoin yritysten toimintaan vaikuttavia lainsäädäntöratkaisuja.

Arvioitaessa puhtaasti kansallisten sääntelyratkaisujen EU-oikeudenmukaisuutta, huomiota on kiinnitettävä siihen, aiheuttaako kansallinen säädösratkaisu palveluiden vapaan liikkuvuuden tai sijoittautumisvapauden rajoituksen. Jos rajoitus todetaan, tarkasteltavaksi tulee, onko se oikeutettu eli tavoitellaanko ratkaisulla SEUT 52 mainittua päämäärää tai hyväksyttyä yleistä etua. Jotta kansalliset rajoitukset olisivat EU-oikeuden näkökulmasta hyväksyttyjä, niiden tulee olla syrjimättömiä ja oikeasuhtaisia. Niiden on oltava omiaan takamaan tavoitellun päämäärän saavuttaminen, eivätkä ne saa rajoittavuudeltaan ylittää sitä, mikä on välttämätöntä.

Laati: hallitusneuvos Liisa Huhtala

¹ Komission tiedonanto - Suuntaviivat Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 101 artiklan soveltamisesta horisontaalista yhteistyötä koskeviin sopimuksiin, 2011/C 11/01.

² Ibid, kohdat 58 ja 60.